

Predgovor

Marko Juvan

Tematski sklop je nastal v okviru temeljnega raziskovalnega projekta »Maj 68 v literaturi in teoriji: zadnja sezona modernizma v Franciji, Sloveniji in svetu« (J6-9384, financer ARRS). Štirje prispevki se posvečajo spremembam modernistično usmerjene literature in teorije v socialističnih deželah (Češkoslovaški in Jugoslaviji) od mednarodnega študentskega gibanja v obdobju t. i. liberalizma šestdesetih let 20. stoletja do padca železne zavese 1989 in obdobju postsocialistične tranzicije, ki je sledilo.

Članek urednika tematskega sklopa **Marka Juvana** (ZRC SAZU) na ozadju divergentnih razlag zgodovinskega procesa 1968–1989 obravnava sovisnost med konceptoma revolucije in modernizma. Z vidika teorije svetovnih-sistemov primerja pojave radikalizacije, ki jo je modernizem v literarnih in teoretskih neoavantgardah zahodnega jedra (Pariza) in socialistični »vmesni perifernosti« (Ljubljana) doživel v »dolgem letu '68« pod vplivom študentskega gibanja kot poskusa svetovne revolucije.

Matteo Colombi (Univerza v Leipzigu) sledi razvoju ideje »vzporednega polisa«, ki je iz izkušenj »praške pomladi« 1968 dozorela v krogu disidentov, podpisnikov Listine 77. Ugotavlja, kako se je v obdobju normalizacije in po »žametni revoluciji« 1989 spreminjala civilna družba – prvotna dialoškost v notranji raznolikosti civilne družbe se je umaknila izključevalnosti, na površje pa je prišlo tudi latentno nasprotje med njenim konservativnim in progresivnim polom.

Branislav Jakovljević (Univerza Stanford) utemeljuje na prvi pogled presenetljivo tezo, da se v dolgem letu '68 ni rodila samo nova levica, temveč tudi nova desnica. Vznik desničarskega diskurza, kostumiranega v avantgardo, odkrije tudi v socialistični Jugoslaviji, kjer Kalajićeva nova desnica ne doživi oblastne represije (drugače od novolevičarskega študentskega gibanja), pač pa teoretsko kritiko Radomira Konstantinovića. Nova desnica, ki je po svetu (tudi v tranzicijskem postjugoslovanskem prostoru) v tretjem tisočletju postala *mainstream*, je torej korenine pognala že pred desetletji.

Miško Šuvakovič (Univerza Singidunum) v kontekstu globalnih umetniških gibanj po 1960 razišče delovanje slovenske neoavantgardne skupine OHO, ki s svojim konceptualizmom prelomi z institucijo umetnosti in idejo umetniškega dela ter prebije meje estetskega polja. Poudari raznolikost in večmedijskost OHO-ja, ki je postal svetovno

prepoznaven. Mednarodno odmevnost si je ustvarila tudi retrogardistična skupina NSK, ki se predstavlja kot naslednica OHO-ja v pogojih tranzicijskega nacionalizma in globalnega kapitalizma.